

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1”

The Development of Risk Behaviors Student Assistant System In the School Affiliated with
Pranakornsriayutthaya Educational Service Area Office 1

นายสมิทธิรักษ์ จันทักษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาเพื่อมุ่งศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

การศึกษาวิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการจัดกลุ่มสนทนา โดยมีอาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 18 คน นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง จำนวน 12 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการจัดกลุ่มสนทนาเป็นแบบบันทึก และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก นำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสร้างเครื่องมือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้วทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือ โดยมีระยะเวลาในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือเป็นเวลา 8 เดือน แล้วร่วมประชุมสรุปผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า มีความพร้อมพอสมควร อาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงสามารถให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ทุกคนทุกกลุ่ม ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาเท่านั้น ส่วนปัญหาคือผู้ปฏิบัติหน้าที่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นมีภาระงานมาก การนำระบบดูแลช่วยเหลือมาใช้ทำให้มีภาระงานเพิ่มมากขึ้น ส่วนปัญหาที่พบคืออาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นบางท่านมีปัญหาในการดูแลช่วยเหลือและทักษะการให้คำปรึกษานักเรียน ขาดทักษะการจดบันทึกข้อมูลในการปฏิบัติงานและการประเมินพฤติกรรมนักเรียน

2. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ตามที่คณะผู้วิจัยพัฒนาประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การแก้ไข/ป้องกันนักเรียน การพัฒนาศักยภาพนักเรียน การส่งต่อ และการฟื้นฟู จากการทดลองใช้ปรากฏว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กล่าวคือ มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนกระชับง่ายต่อการปฏิบัติ รวมทั้งคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย สามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ดี ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่พัฒนาแล้วยังเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง,สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

Abstract

The purposes of this research were to study and develop the development of risk behaviors student assistant system in the school affiliated with pranakornsriyutthaya educational service area office 1.

The methods used for this study was document researched, Indepth interviewed, participant observations , non participant observations and focused groups of 18 student assistant system instructors ,school principal and 12 risk behaviors student of 6 schools affiliated with pranakornsriyutthaya educational service area office 1. The data collected from the indepth interviewed, the participant observations , the non participant observations and the focused groups was recorded and analyzed. The data from the indepth interviewed,the participant observations , the non participant observations and the focused groups was used for the development student assistant system model over eight months and then was evaluated to develop the development of risk behaviors student assistant system In the school affiliated with pranakornsriyutthaya educational service area office 1 .

The main research findings were summarized as follows :

1. The development of risk behaviors student assistant system in the school affiliated with pranakornsriyutthaya educational service area office 1 were fairly completed. The student assistant system instructors and school principal thought that the student assistant system model can take care , develop all students of every group not only problems students. but the problem was the student assistant system instructors and the advisors had many things to do . having the student assistant system model created more works and the student assistant system instructors and the advisors lacked of skills in work recording and the evaluation of the students behaviors.

2. The development of risk behaviors student assistant system in the school

affiliated with pranakornsriayutthaya educational service area office 1 by researchers were 7 steps by preparatory ,personal case study , divide group, encourage student activities, increase status of student, refer of student, resuscitate of student. The result of try out were complete and brought it to operate truly . It can work flexibly and easily in operating and can understand the instruction manual which the student assistant system instructors can use well. the department in school can run efficiently.

KEY WORDS : the development,risk behaviors student assistant system, pranakornsriayutthaya educational service area office 1.

บทนำ

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมในลักษณะองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขและมีคุณค่า กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะที่มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่ เด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เล็งเห็นความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือที่จะเป็นระบบที่ช่วยป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพที่ดีให้แก่ เด็กและเยาวชน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุข

จากการเข้าร่วมโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโจทย์การวิจัยตามยุทธศาสตร์จังหวัดของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ประจำปีงบประมาณ 2553 เครือข่ายวิจัยเครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนบน เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2553 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยดุสิตธานีได้ร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พัฒนาโจทย์การวิจัยร่วมกันโดยได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 248 โรงเรียน จากการประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด ปีการศึกษา 2552 ปรากฏผลการประเมินในภาพรวมดังนี้ ผลการดำเนินงานระดับยอดเยี่ยม จำนวน 45 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 18.14 ผลการดำเนินงานระดับดีเด่น จำนวน 62 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 25 ผลการดำเนินงานระดับชมเชย จำนวน 141 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 56.85 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. 2552 : 10) และข้อมูลสรุปผลการเยี่ยมบ้าน ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประจำปีภาคเรียนที่ 1/2552

ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จำแนกเป็นนักเรียนชาย จำนวน 18,435 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 18,967 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 37,402 คน มีนักเรียนอยู่ในสภาพยากลำบาก จำนวน 3,240 คน คิดเป็นร้อยละ 8.66 และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด คิดเป็นร้อยละ 3.56 ข้อมูลจำนวนนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมที่ถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ประจำปีการศึกษา 2552 มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 0.029 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมเด็ก พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียน จำนวน 34,652 คน และไม่พึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียน จำนวน 2,750 คน และข้อมูลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา พบว่าข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้รับจากโรงเรียนในสังกัด มักจะมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เพราะข้อเท็จจริงนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีปัญหาด้านพฤติกรรมเสี่ยงหลายด้าน เช่น ปัญหาการโดดเรียน การเสพยาเสพติด การเที่ยวกลางคืน การลอกการบ้านและข้อสอบเพื่อน การติดเกม คอมพิวเตอร์หรือเกมออนไลน์ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน การติดการพนัน การเล่นหวย การถูกทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยโครงการติดตามสภาวะการณ่เด็กและเยาวชนราย จังหวัดภาคกลาง ของสถาบันรามจิตติร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (สถาบันรามจิตติ .2552 : 77 – 86) พบว่าข้อมูลสภาวะการณ่เด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประชากรในวัยเรียน ช่วงอายุ 0 – 18 ปี จำนวน 192,264 คน มีปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ยังมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม และเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมาย คณะผู้วิจัยจากวิทยาลัยอุตสาหกรรมและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จึงร่วมมือกันเสนอโครงการวิจัยเรื่อง “ การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ” เพื่อดำเนินการวิจัยการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อสร้างเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

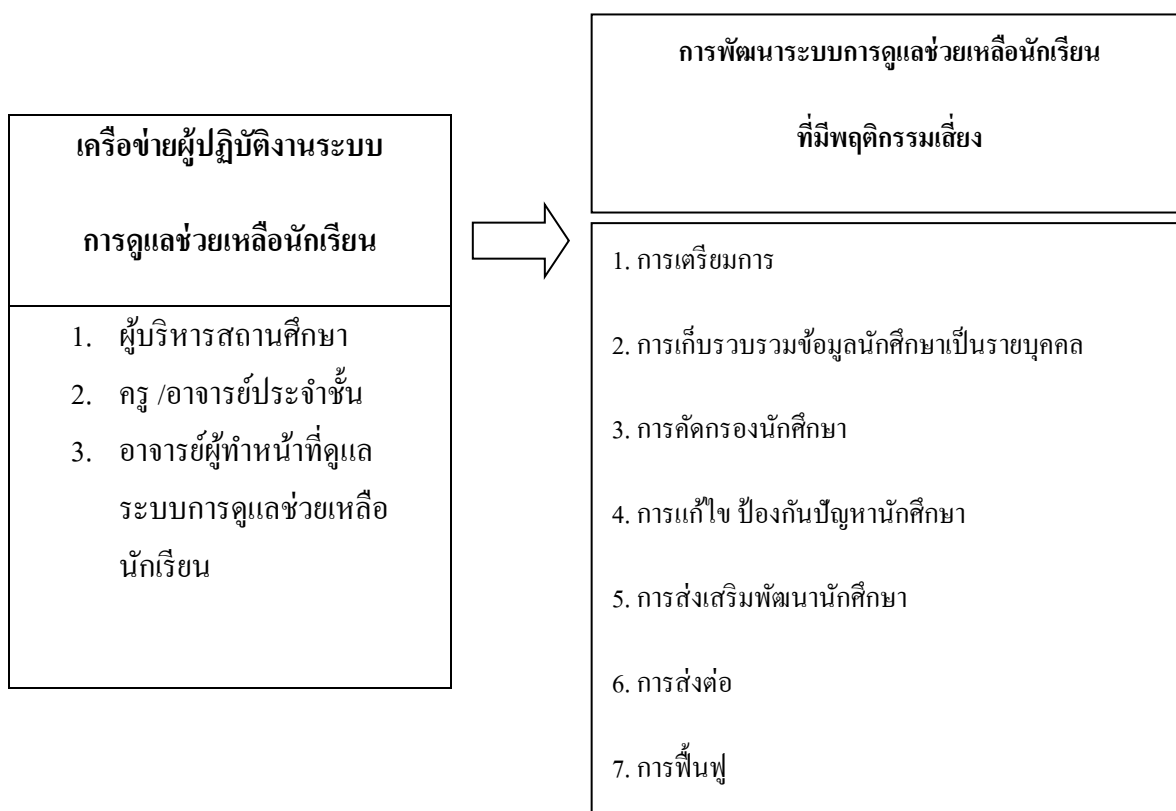
กรอบแนวคิดในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการและกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการในการบริหารงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ทำงานอย่างเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานงานร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการ กิจกรรม และเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพ ในการให้ดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลให้การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสบผลสำเร็จ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 4) ได้ให้นิยามของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วม

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (กรมสุขภาพจิต .2547 : 3) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

ตอนที่ 2 การศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ตอนที่ 3 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเพื่อการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

สภาพการดำเนินงาน พบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นส่วนใหญ่มีสถานภาพที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานตามรูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กล่าวคือ มีวิทยุติดตัว มีประสบการณ์ในการสอน และประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษามานานมากกว่า 2 ปีขึ้นไป อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจและมีความสามารถ ในเรื่องการปฏิบัติงานตามรูปแบบการให้คำปรึกษาสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รวมทั้งมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน และมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการให้คำปรึกษานักศึกษาเป็นระบบที่สามารถให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และพัฒนานักเรียนได้ทุกคน ทุกกลุ่ม ไม่ใช่เฉพาะรูปแบบการช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาเท่านั้น

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานคืออาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นมีภาระงานมากอยู่แล้ว การนำรูปแบบการให้คำปรึกษานักเรียนมาใช้ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นมีภาระงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีเอกสารต่างๆที่ใช้ในรูปแบบมาก ต้องเสียเวลาในการเก็บ และเอกสารบางอย่างเป็นงานที่ซ้ำซ้อน และเสียเวลา อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นส่วนใหญ่ยังมีทักษะการให้คำปรึกษาและการประเมินพฤติกรรมนักเรียนไม่มากนัก เวลาปฏิบัติการให้คำปรึกษากับนักเรียนที่มีปัญหามาก หรือมีปัญหาซ้ำซ้อนหลายๆปัญหา มักจะละเลยที่จะหาทางแก้ไขปัญหาให้นักศึกษา หรือไม่มีการส่งต่อนักเรียน ทำให้บางครั้งปัญหาลุกลามจนยากต่อการแก้ไขปัญหาของนักศึกษา

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

คณะผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จากรูปแบบการให้คำปรึกษาและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ กรมสุขภาพจิต กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้นำรูปแบบดังกล่าวมาใช้และศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคการจัดกลุ่มสนทนา โดยกำหนดให้มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน คือ

1. การเตรียมการ
2. การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล
3. การคัดกรองนักเรียน
4. การแก้ไข / ป้องกันปัญหานักเรียน
5. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
6. การส่งต่อ
7. การฟื้นฟู

รูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กล่าวคือ มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนที่กระชับง่ายต่อการปฏิบัติ รวมทั้งมีคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย และสามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ และรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่พัฒนาแล้ว ยังเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น อาจารย์ฝ่ายปกครอง อาจารย์แนะแนว และคณะกรรมการพัฒนานักเรียน มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพสามารถป้องกัน และลดปัญหาต่างๆ ของนักเรียน อันจะนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ที่ร้ายแรง และรูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ยังลดต้นทุนการดำเนินงานในส่วนการแก้ปัญหามาใช้พัฒนานักเรียนและโรงเรียนได้มากขึ้น รูปแบบการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักศึกษาที่คณะผู้วิจัยพัฒนาแล้ว แม้จะช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น การจัดเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน และเอกสารที่ใช้ในระดับลดน้อยลง แต่ก็ยังเป็นการเพิ่มภาระงานแก่อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น ซึ่งมีปัญหาคืออาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นที่มีนักเรียนที่มีปัญหาและต้องดูแลให้คำปรึกษาเป็นพิเศษ ทำให้เวลาในการพัฒนาการเรียนการสอนลดน้อยลง ผู้บริหาร ฝ่ายกิจการนักเรียน และฝ่ายวิชาการ ควรหาทางแก้ไขต่อไป

อภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานรูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งพบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นของโรงเรียนต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีวิทยุฒิ คุณวุฒิ มีประสบการณ์ในการสอน และประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นมากกว่า 2 ปีขึ้นไป เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 มีนโยบายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมามากกว่า 10 ปี ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถในการสอนและการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรวมทั้งทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน นอกจากนั้นฝ่ายกิจการนักเรียน และฝ่ายวิชาการยังให้การสนับสนุนส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษาทางด้านทักษะการให้คำปรึกษานักเรียนอยู่อย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นสามารถปฏิบัติงานทางด้านดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ในระดับที่ดี และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาปรับเปลี่ยนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพแก่นักเรียนต่อไป

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นมีภาระงานมากอยู่แล้ว การนำรูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มาใช้ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นมีภาระงานเพิ่มขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีเอกสารในการปฏิบัติงานจำนวนมาก และซ้ำซ้อน รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นมีภาระงานประจำคือการสอน และยังมีงานพิเศษอื่นๆ อันเนื่องมาจากการปฏิรูปการศึกษา และการประกันคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งเน้นการจัดทำเอกสารเพื่อการประเมินจำนวนมาก อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการเป็นหลัก จนบางครั้งทำให้การให้ความสำคัญในปัญหาส่วนตัว หรือเรื่องอื่นๆถูกละเลยไปด้วย และมีปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองของนักเรียนเวลาที่นักเรียนเกิดปัญหามากจนต้องส่งต่อผู้ปกครอง แต่กลับไม่สามารถติดต่อผู้ปกครองได้ทำให้ปัญหาของนักเรียนไม่ได้รับการแก้ไขหรือกลายเป็นปัญหาที่ลุกลามรุนแรงขึ้น

2. เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ

สภาพปัจจุบันและปัญหาของนักเรียน คณะผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากเดิมที่มี 5 ขั้นตอน เป็น 7 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ และการฟื้นฟูนักศึกษา ส่วนขั้นตอนการแบ่งกลุ่มเรียกใหม่ว่าการคัดกรองนักเรียน โดยการคัดกรองนักเรียนได้เพิ่มเติมการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งเดิมมีเพียง 3 กลุ่ม โดยการแยกกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ออกจากกันให้ชัดเจนเพื่อความสะดวกและประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

จากการศึกษาโดยเชิญผู้บริหาร โรงเรียน และอาจารย์ผู้ดูแลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 18 คน มาประชุมพร้อมกันเพื่อสอบถามความคิดเห็นรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การนำรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ไปปฏิบัติงาน

ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงความคิดเห็นว่า รูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนที่กระชับง่ายต่อการปฏิบัติรวมทั้งคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย และสามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ และรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่พัฒนาแล้ว ทุกฝ่ายสามารถนำข้อมูลของนักเรียนที่มีความเชื่อมโยงกับงานที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงานได้ และรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงยังลดต้นทุนการดำเนินงานในส่วนแก้ปัญหาใช้พัฒนานักเรียนและโรงเรียนได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 5) ที่กล่าวว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เป็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับอาจารย์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากสถาบันการศึกษาในการดูแลช่วยเหลือหมายรวมถึงการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2545 : 297) กล่าวว่าทำให้คำปรึกษานักเรียนเป็นบริการที่สำคัญยิ่งที่งานที่เกี่ยวข้องและบุคลากรหลายๆฝ่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเข้าใจขอบข่ายของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีขอบข่ายความมุ่งหมายให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ด้านส่วนตัว และสังคม เพื่อการป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหา และการพัฒนา นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์งานการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนและการให้คำปรึกษาให้รับทราบโดยทั่วถึงกันเพื่อประโยชน์ต่อการได้รับความร่วมมือในโอกาสต่าง ๆ

2) ปัญหาในการนำรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงไปปฏิบัติผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้ดูแลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่คณะผู้วิจัยพัฒนาแล้ว แม้จะช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น การจัดเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน และเอกสารที่ใช้ในระบบลดน้อยลง แต่ก็ยังเพิ่มภาระงานแก่อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . (2543 : 16) ศึกษาเรื่องการศึกษาเชิงนโยบายการปฏิรูปวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในด้านวิชาชีพและการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ไทย ที่พบว่าครูอาจารย์ไทยมีเงินเดือนต่ำ ไม่ได้รับการยกย่องจากสังคม มีภาระงานมาก และหลากหลาย

สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง อาจารย์ผู้ดูแลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียนไม่มีปัญหาเพราะอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น 1 คนรับผิดชอบดูแลนักเรียนประมาณ 50 คน ซึ่งสามารถดูแลทำความรู้จัก ได้อย่างทั่วถึง และการคัดกรองเพื่อแบ่งกลุ่มได้อย่างถูกต้องไม่ผิดพลาดเพราะมีเกณฑ์การคัดกรองการแบ่งกลุ่มนักเรียนในคู่มืออย่างชัดเจน สำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน จะมีนักเรียนกลุ่มใหญ่ที่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน หรือชมรมนักเรียนจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ จีรวังษ์ วิริงกร (2548: 12 – 16) ได้ระบุว่านิสิตนักเรียนยุคใหม่อยู่ในยุค โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยม ยุคโลกาภิวัตน์ ตลาดการแข่งขันเสรี ภาคสังคมทุนวัฒนธรรมที่อ่อนแอของศีลธรรม ศาสนา ทุนทางสังคม ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน นักเรียน นิสิตนักศึกษาต้องเกี่ยวข้องกับลัทธิบริโภคนิยม การแข่งขัน ภาวะเศรษฐกิจภัยสังคม สื่ออินเทอร์เน็ต มีแบบอย่างที่หลากหลาย และจริยธรรมสืบทอด ทำให้เกิดความยุ่งยากใจและเผชิญปัญหาที่หลากหลายซับซ้อน ส่งผลให้เกิดค่านิยมมีวิถีชีวิตแบบวัตถุนิยม บริโภคนิยม ตกเป็นทาสทางวัฒนธรรม ขาดภูมิคุ้มกันทางร่างกาย จิตใจ สังคม มีค่านิยมเพศเสรี ทำงานหนักไม่เป็น รอคอยความสุขไม่เป็น มองความสำคัญของตนเองสูง ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น หรือถ้าเข้าร่วมกิจกรรมก็มักจะมีเงื่อนไขการเข้าร่วม เช่น การได้รับคะแนนเพิ่ม หรือการได้รับใบประกาศนียบัตร และการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังประสบปัญหาสามารถติดต่อได้ และการนัดผู้ปกครองมาพบบางครั้งไม่ได้รับความร่วมมือตามกำหนดเวลาที่กำหนด ซึ่งอาจเกิดจากการให้ข้อมูลและที่อยู่ผู้ปกครองของนักเรียนไม่มีความชัดเจน และไม่เป็นอย่างจริง หรือเกิดจากนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับผู้ปกครองจึงไม่ยอมให้ผู้ปกครองรับทราบเรื่องราวของตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา

ของกรมวิชาการ (2552 : 60) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดี และความสุขของผู้เรียน ในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้ความสนับสนุนนักเรียน นักศึกษาในด้านค่าใช้จ่าย การบริจาคเงิน และอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน แต่การเข้าร่วมการประชุมและ กิจกรรมต่างๆที่สถานศึกษาจัดขึ้นมีน้อยมาก ในด้านผู้เรียน ผู้เรียนจะมีทัศนคติและสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับ ผู้ปกครอง ต้องการอิสระไม่อยากจะให้ผู้ปกครองรับทราบข้อมูลด้านการเรียนและความประพฤติของตนเอง

การพัฒนาศักยภาพนักเรียน ในส่วนที่เป็นปัญหาคืออาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นบางส่วนยัง ขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดความมั่นใจ ในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ส่วนกิจกรรมที่จัดเพื่อ พัฒนาศักยภาพนักเรียน กิจกรรมที่พบปัญหาในการดำเนินการคือ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และกิจกรรมชมรมนักเรียน แต่ผลการดำเนินงานยังขาดการให้ความรู้ ความเข้าใจทางด้าน คุณธรรม จริยธรรม จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนของอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น และข้อมูลจากกลุ่ม ส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า นักเรียนมีปัญหา ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมค่อนข้างมาก ได้แก่ การเสพสารเสพติด การติดเกมคอมพิวเตอร์ การทะเลาะวิวาท การเล่นการพนัน การขาดระเบียบวินัยในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน การไม่เคารพสิทธิของบุคคลอื่น และทัศนคติทางลบต่ออาจารย์ บุคลากรและโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จึงควรส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของนักเรียนอยู่เป็นประจำนอกเหนือกิจกรรมที่จัดอยู่แล้วคือกิจกรรมการ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สังคม ภูมิพันธ์ และคณะ (2539 : 42) ในรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนนักศึกษา พบว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ ปลูกฝังคุณธรรม นั้นเน้นการปฏิบัติตนของครูอาจารย์ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ให้ครูอาจารย์ทุกคนมี ส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน ให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และเน้นการปฏิบัติเป็น สำคัญ ส่วนกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล ความอดุสาหะ ความกระตือรือร้น ความขยันหมั่นเพียร ความสามัคคี ความยุติธรรม ความประหยัด และความมีระเบียบวินัย

การส่งต่อนักเรียน การส่งต่อภายในโรงเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นมีความคิดเห็น สอดคล้องกับผู้บริหาร โรงเรียน กล่าวคือเห็นว่าผู้ที่ควรเข้ามารับผิดชอบดูแลให้คำปรึกษานักเรียนส่วนนี้ ได้แก่ หัวหน้างาน อาจารย์แนะแนวให้คำปรึกษา พยาบาล อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม และอาจารย์ฝ่ายปกครอง ซึ่งทั้งหมดยังมีความรู้และประสบการณ์น้อยต่อการให้ คำปรึกษานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน ส่วนการส่งต่อภายนอกโรงเรียน และการฟื้นฟู อาจารย์ผู้ดูแล ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการส่งต่อนักเรียนให้หน่วยงานภายนอกน้อย

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาของโรงเรียนสามารถดำเนินการให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ในระดับที่ดี แต่ถ้าในอนาคตปัญหาของนักเรียนมีความซับซ้อนหรือรุนแรงมากขึ้น อาจส่งผลต่อการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาและการส่งต่อในด้านกฎหมาย และสิทธิมนุษยชน จึงควรให้เป็นเรื่องของผู้ปกครองรับไปดำเนินการ โดยที่โรงเรียนมีหน้าที่ให้ข้อมูลและประสานงานแหล่งส่งต่อและฟื้นฟูนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ และมีการติดตามนักเรียนโดยการเก็บข้อมูลการส่งต่อ และการฟื้นฟูเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดูแลช่วยเหลือและการให้คำปรึกษานักเรียนต่อไป ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2547 : 13) ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้คือ เพื่อให้การดำเนินงานการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการการทำงานที่มีระบบ พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

3) สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้ดูแลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงมีความคิดเห็นว่ารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่คณะผู้วิจัยพัฒนา มีความสมบูรณ์ และไม่มีจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขแล้ว แต่ควรเพิ่มเติมในส่วนความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น ควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในเรื่องต่าง ๆ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการให้คำปรึกษานักเรียนโดยเฉพาะในเรื่องจิตวิทยาและเทคนิคทักษะในการให้คำปรึกษานักเรียน หัวหน้างาน อาจารย์แนะแนวและให้คำปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ฝ่ายปกครอง ควรได้รับการอบรมความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการให้คำปรึกษาเชิงลึกในหลักสูตรที่สูงขึ้น นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนควรได้รับการอบรม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานในกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนอย่างลึกซึ้ง นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน เข้าเรียนสาย ไม่มาเรียน และนักเรียนที่พักอาศัยในหอพักเอกชน ควรได้รับการดูแลให้คำปรึกษาเป็นพิเศษ และอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นควรจัดระบบการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อประสานงานให้ความช่วยเหลือนักเรียนเมื่อนักเรียนประสบปัญหาและมีความจำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นควรชี้แจงให้ผู้ปกครองนักเรียนรับทราบ บทบาทหน้าที่ และความสำคัญของผู้ปกครองต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อร่วมมือแก้ไขปัญหา และพัฒนานักเรียน งานแนะแนว งานวินัย/ปกครองนักเรียน สำนักกิจการนักเรียน ควรจัดทำข้อมูล แหล่งส่งต่อภายนอก และการฟื้นฟูให้ผู้ปกครองและอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นทราบ รวมทั้งโรงเรียนควรสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน การให้การอบรมสัมมนาพัฒนาทักษะและเทคนิคทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 3) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการประสิทธิภาพของการ

ดำเนินงานตามรูปแบบการให้คำปรึกษานักเรียนนักศึกษาเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาคือ ผู้บริหาร รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการให้คำปรึกษานักเรียนนักศึกษา และให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆในการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ครูอาจารย์ ทุกท่านและผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนัก ในความสำคัญของรูปแบบการให้คำปรึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษา และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนนักศึกษาในทุกด้าน คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกฝ่าย ต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละฝ่ายอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูอาจารย์ทุกคน ในสถานศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆของสถานศึกษา การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ แก่อาจารย์ที่ปรึกษาเรื่องทักษะการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีประเด็นที่ควรเสนอแนะดังนี้

1.1 โรงเรียนต่าง ๆ ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูล เพื่อวางแผนนำรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ไปเชื่อมโยงกับการพัฒนางานฝ่ายต่างๆของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารงานต่อไป

1.2 โรงเรียนต่าง ๆ ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนรณรงค์ ส่งเสริมผู้ปกครองนักเรียน ให้และเห็นความสำคัญของตนเองในการร่วมพัฒนาศักยภาพนักเรียนตามรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

1.3 โรงเรียนต่าง ๆ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์กลางการให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนตามรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่พัฒนาขึ้น และทุกโรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงประจำโรงเรียนเพื่อดำเนินการการให้คำปรึกษานักเรียนประจำโรงเรียน โดยมีการรายงานผลการดำเนินงานการให้คำปรึกษาต่อคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียน เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียนต่อไป

1.4 ทุกหน่วยงานของโรงเรียนควรคัดกรองนักเรียนเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนตามรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่พัฒนาขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง การให้คำปรึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมนักเรียน และการพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ ให้มีความชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง การให้คำปรึกษานักเรียน โดยวิธีการและเครื่องมืออื่นๆ เช่น การใช้แบบสอบถาม การสังเกต หรือการศึกษาเป็นรายกรณี

2.2 ควรศึกษาวิธีการคัดกรองนักเรียนเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนให้มีความชัดเจน และมีการสร้างรูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือแนวทางในการให้คำปรึกษาที่ตรงกับกลุ่มนักเรียนนั้น

2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น หรือครูประจำชั้น และนักเรียนที่มีต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของโรงเรียน

2.4 ควรศึกษาความจำเป็น และความเหมาะสมในการใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ ของระบบดูแลช่วยเหลือของแต่ละโรงเรียน ควรจะมีลักษณะเหมาะสมกับเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของโรงเรียน ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าแบบฟอร์มที่ออกโดยหน่วยงานที่กำกับ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ . กระทรวงศึกษาธิการ . แผนพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ ระยะเวลาที่ 2

(พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา

กรมวิชาการ . กระทรวงศึกษาธิการ . คู่มือพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ระดับมัธยมศึกษา .

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2542.

กรมวิชาการ . กระทรวงศึกษาธิการ . วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ความดี ความสุขของผู้เรียน . กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยทางการศึกษา , 2545

กรมสุขภาพจิต . การดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข , 2547.

กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3- 4 (ชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1- 6) กรุงเทพฯ.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2547.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข . คู่มือการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน .สำนักงานการพิมพ์

องค์การสงเคราะห์ ทหารผ่านศึก : กรุงเทพมหานคร, 2546.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข . คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา
.โรงพิมพ์คุรุสภา : กรุงเทพมหานคร, 2544.

กรมควบคุมโรคติดต่อ . กระทรวงสาธารณสุข.การให้คำปรึกษาผู้ป่วยโรคเอดส์. กรุงเทพมหานคร
,2533

กระทรวงศึกษาธิการ .พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) .โรงพิมพ์การศาสนา : กรุงเทพมหานคร, 2542.

จิรวัดน์ วีรังกร . กระบวนการพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา . เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การ
อบรมสัมมนาคณะกรรมการพัฒนานักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2548 . ปทุมธานี , 2548 .
ปิยพงษ์ บัวสาย. การประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของ
ไตรภาคี โรงเรียนร่มเกล้า อำเภอนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู.การศึกษาค้นคว้า
อิสระ. กศ.ม (การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม ,2552.

พรพิมล เอ็ม โภษา . การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่นไทย. กรุงเทพฯ.สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550.

สถาบันรามจิตติ . บทสรุปสำหรับผู้บริหารเรื่องพฤติกรรมเด็กและเยาวชน โครงการติดตาม
สภาวะการเด็กและเยาวชนภาคกลาง. กรุงเทพฯ. โครงการติดตามสภาวะการเด็กและเยาวชน
ภาคกลาง ,2552.

ตั้งคม ภูมิพันธ์ และคณะ . รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบในการปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา . กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 2539
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 . แนวทางการดำเนินการจัดศึกษา ประจำปี
งบประมาณ2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 .สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 , 2554.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 . แบบประเมินการขับเคลื่อนระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 .กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 , 2553.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 .รายงานการประเมินผลการดำเนินงาน
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ปีการศึกษา 2552. พระนครศรีอยุธยา. สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2552